

לא רק תעלת פנמה: טראמפ דוחף לשליטה אמריקאית בעזה מסיבה אחת

written by רות פינס פלדמן | 09.02.2025

נשיא ארה"ב דונלד טראמפ הכריז על תכניתו השאפתנית לשיקום רצועת עזה והפיכת רצועת החוף למוקד נדל"ני ותיירותי, בדמות הריביירה של המזרח התיכון. על פי חזונו, יש לפנות את האזור, לשטח את ההריסות, לפרק ולפרז את הרצועה מכלי נשק ומנפלים שהותירה המלחמה, ולהקים אותה מחדש כעיר מודרנית.

למעשה, טראמפ הכריז על רצועת עזה כאזור שאינו ראוי למגורי אדם במצבו הנוכחי, בדומה לאזור של אסון טבע שיש לפנותו לפני הריסה מוחלטת ובנייה מחדשת. כשם שפרויקטים של "פינוי-בינוי" מפנים את הדיירים באופן זמני לטובת תהליך הבנייה מחדש, כך גם תושבי עזה יועברו למקומות חלופיים, הרחק ממקום הסכנה, לפחות בשלב הראשון של פינוי ההריסות ובנייה של התשתית הראשית למגורים.

בהיבט הכלכלי, טראמפ צפוי לאמץ את המודל העסקי המקובל בעולם הנדל"ן והיזמות: עלויות הפינוי והבנייה יוטלו על יזמים וקבלנים בתמורה לתשואות עתידיות, בדומה לפרויקטים של התחדשות עירונית. המודל הזה עשוי להפוך את עזה מאזור עימות למוקד השקעה בינלאומי, תוך יצירת מנופי צמיחה כלכליים שימשכו השקעות מכול העולם.

טראמפ מעריך כי רבים מתושבי עזה ימצאו את מקומם החדש כחלופה קבועה, ממש כפי שישנם כאלה שאינם שבים לבתיהם לאחר תהליכי "פינוי-בינוי". בהתאם לתפיסתו, אין כיום לעזה עתיד כל עוד היא נותרת כפי שהיא, ולכן שינוי דרסטי נדרש.

המציאות העגומה ברצועת עזה מחזקת את עמדתו. תשתיות הרוסות, שלדי מבנים מסוכנים, ורשת מנהרות ענפה מתחת לבתי מגורים ☹ כל אלה הופכים אזורים נרחבים לבלתי ראויים למגורים בטוחים. כבר עתה, רבים מתושבי הרצועה שהחלו לחזור לצפון במסגרת הפסקת האש הנוכחית, מצאו את עצמם שבים לדרום הרצועה ולשטחים ההומניטריים בשל היעדר תשתיות מחיה בסיסיות.

כך למעשה טראמפ שובר את הפרדיגמות הקיימות בסכסוך הישראלי-פלסטיני ומציע מודל חדש לפתרון. טראמפ רוצה לשבור את מעגל הקסמים ואת נורמות החשיבה שהובילו אותנו למצב כיום. הדפוסים המסורתיים של "שיקום תמורת הפסקת אש", שמאפשרים לחמאס להתחמש מחדש, ועל המסירה של שיקום הרצועה לידיים פלסטיניות מקומיות, שפעמים רבות מתגלות ככיסוי לארגוני טרור הביאו כידוע לארועי ה-7 באוקטובר ולאובדן חיים עצום. בהצהרותיו הבהיר טראמפ כי אין מקום עוד לשלטון חמאס, ואין לאפשר שחזור של המציאות שהביאה למלחמה. בכך, הוא מציע מימוש מטרות המלחמה של ישראל שהוכרזו כבר בראשיתה ☹

בראייה גיאואסטרטגית, טראמפ רואה ברצועת עזה נכס אסטרטגי וכלכלי. החזון שלו משתלב עם מדיניותו הרחבה להשתלטות על נתיבי שיט ימיים בינלאומיים, דוגמת תעלת פנמה והנתיבים הצפוניים שנפתחו עם המסת הקרחונים בים הצפוני. בהקשר זה, שליטה כלכלית דה-פקטו אמריקנית בעזה תאפשר להקמת נמל ושדה תעופה בבעלות ארה"ב, אשר ישמשו כנקודת חיבור בין אסיה לאירופה ויאפשרו לארה"ב להתמודד מול יוזמת "החגורה והדרך" הסינית, אשר כבר הגיעה גם לנמל חיפה.

ההתפתחויות ברצועה והתכניות לעתידה מציעות שיעור חשוב בניהול מלחמות ובתכנון אסטרטגי. סקירה היסטורית של מלחמות העבר מלמדת כי מנהיגים רבים התקשו לצייר מראש תמונת "יום שאחרי" ברורה. במצב זה, ראוי לבחון תרחישים שונים ולשמור על גמישות, כפי שישראל עושה כיום. ההתאמות הדינמיות של ישראל למציאות המשתנה, תוך שמירה על האינטרסים הלאומיים שלה, מוכיחות את עצמן. הרי שהצלחת תכנית זו ליום שאחרי, אפשרית רק במצב העניינים שהתפתח ברמה המקומית בעקבות הצלחותיה הצבאיות של ישראל בזירות השונות, אך בעיקר ברמה הבינלאומית ובהלך הרוח בארה"ב לאחר חילופי הממשל.

כרגע, ההתנגדות בישראל לתכנית טראמפ נובעת בעיקר מהחשש שהיא עשויה לפגוע במימוש עסקת החטופים על כל שלביה. בפועל, הסיכוי למימוש העסקה נמוך כל עוד חמאס מתעקש על נוסחת "כולם תמורת כולם". דווקא מנוף הלחץ החדש שטראמפ מפעיל על חמאס, יגביר את הסיכוי להשלמת העסקה, כנגד הענקת דרך יציאה לפעילי חמאס אל מחוץ לרצועה. האלטרנטיבה, כדברי טראמפ, תהיה פתיחת שערי הגיהנום על עזה ושחרור החטופים באמצעות הפעלת כוח.

על ממשלת ישראל קיימת חובה מוסרית לבחון בצורה רצינית את תכנית טראמפ, שאם תצליח, תהיה לכך השפעה בקנה מידה, כשם שהייתה להכרזת העצמאות. רק שהפעם, שלא כמו ב-48, אם תמומש, סביר שתזכה בתמיכת חלק לא מבוטל של מדינות ערב.

המאמר פורסם במעריב, בתאריך 09.02.2025.